

BROERS WAREN WE

Leesexemplaar

Peter Muyshondt & Han Zinzen

BROERS WAREN WE

P E L C K M A N S

De opbrengst van de royalty's van Peter Muyshondt gaat integraal naar Free Clinic, Activeringswerk.

© 2026 – Peter Muyshondt, Han Zinzen en Pelckmans Uitgevers nv
pelckmans.be
Brasschaatsteenweg 308, 2920 Kalmthout, België

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, op welke wijze ook, zonder de uitdrukkelijke voorafgaande en schriftelijke toestemming van de uitgever, behalve in geval van wettelijke uitzondering. Informatie over kopieerrechten en de wetgeving met betrekking tot de reproductie vindt u op www.reprobel.be. Tekst- en datamining van (delen van) deze uitgave is uitdrukkelijk niet toegestaan.

All rights reserved, including those for text and data mining, AI training and similar technologies.

No part of this book may be reproduced, stored or made public by any means whatsoever, whether electronic or mechanical, without prior permission in writing from the publisher.

Omslagontwerp: Serge Baeken
Vormgeving binnenwerk: theSWitch en Pelckmans Uitgevers
Foto Peter Muyshondt: Etta Muyshondt
Foto Han Zinzen: Tina Mertens

D/2026/0055/79
ISBN 978 94 6530 396 3
NUR 402
THEMA DNX

Ook verkrijgbaar als:
E-book: ISBN 978 94 6001 322 5

pelckmans.be

facebook.com/pelckmans.be

instagram.com/pelckmans.be

Voorwoord

‘Jongens waren we, maar aardige jongens. Al zeg ik ’t zelf.’ Met deze beroemde woorden begint Nescio’s onvergetelijke verhaal over vijf vrienden die hele zomernachten tegen het hek van het Amsterdamse Oosterpark hangen en praten over hoe zij nooit zouden toetreden tot het kleinburgerlijke Amsterdam dat ze verafschuwden. Enkel Bavink, een van de vijf Titaantjes, is er tijdelijk in geslaagd om dat doel te bereiken. Maar als mislukte kunstenaar is hij uiteindelijk ook gecapituleerd. De titel ‘Broers waren we’ is ingegeven door die eerste woorden van Nescio’s Titaantjes. Rudy, mijn toenmalige uitgever van uitgeverij Vrijdag, kwam met dit voorstel. Ik vond het meteen goed.

In het Oosterpark in Amsterdam staat een bronzen beeld van drie Titaantjes op een bank, mijmerend en starend in de verte. Het herinnert me aan de dooltochten doorheen Antwerpen die ik met Tom te weinig deed. Of aan de gesprekken in de ziellose ontvangstruimtes van afkickcentra en de gevangenis. Met wat goede wil kan je Tom vergelijken met Bavink. Ik zat al vanaf mijn vijftiende in het gareel.

Het leger is daar duidelijk en kordaat in. Zo’n militair gareel laat weinig rek toe. Tijdens mijn eerste jaar Cadettenschool heb ik die rek wel gezocht. En die zoektocht leverde me veel ballen op. Ballen zijn jargon voor consignes of straf. Hoe meer consignes, hoe minder weekend er overschoot na de week internaat. Maar ik vond dat niet zo erg. Hoe minder ik thuis moest zijn, hoe beter. En als ik al thuis was, dan hing ik met de maten rond op straat of zat ik bij de scouts.

Ik scheelde zes jaar met Tom. Hij was de jongste van ons twee. We gingen onze eigen weg, maar er was toch iets heel sterks dat ons bond. Onze zus, die enkele jaren ouder is, werd op haar negende gediagnosticeerd met schizofrenie en later met borderline. De psychiatrie stond destijds nog niet zo ver. De diagnose wijzigde en cours de route. Uit respect voor haar ga ik niet in op dit thema. Maar dat haar ziekte een desastreuze invloed had op ons allemaal mag duidelijk zijn. Ik kon wegvlugten naar mijn veilige kazerne. Daar vond ik de rust en de regels die ik nodig had, en kameraadschap die ons ontworichte gezin verving. Maar ook spanning en adrenaline. Ik leerde er vechten en drinken en ik trainde er mijn karakter. Conflicten schrikken me niet af.

Tom had die kansen niet. Hij zat vast in de chaos en zocht de roes op, in middelen en in adrenaline. Ik had een streng kader dat me op tijd terug op de sporen zette. Eigenlijk waren wij twee dezelfde.

Ik herschrijf dit voorwoord tijdens een onverwachte ziekenhuisopname voor een aandoening die in het Engels 'Ragdoll illness' genoemd wordt – die term vind ik alleszins een pak leuker klinken dan de medische benaming. De eerste dagen lig ik op intensieve zorgen. Daar hebben de kamers geen deuren, je ligt in een box die van de gang gescheiden wordt door een blauw doek. Sommige boxen hebben een schuifdeur, maar de meeste niet. Verder staat er veel machinerie en is het er een begankenis als op de Vogelenmarkt. Maar je ligt er vooral veel te staren naar het doek in het deurgat.

Op een gegeven ogenblik gaan vier mensen de box naast de mijne binnen. Twee van hen zijn gekleed in een chirurgien-

plunje. Ik vermoed dat de twee anderen ook artsen zijn. Ik merk aan alles dat het ernstig is en ook al doe ik alle moeite van de wereld om het gesprek dat zich ontrolt niet te horen, ik vang flarden op. Over de keuze tussen een zeer complexe operatie met heel weinig kans op slagen en een rustig afscheid, over de ernst van de kwestie, over wie er dringend gebeld kan worden...

Ik ken de mens naast me niet. Maar het tafereel brengt me terug naar het moment dat ik moest beslissen wat er met mijn demente vader moest gebeuren toen hij volledig uitgemergeld in het woonzorgcentrum lag weg te kwijnen. Hij is nu vier jaar dood. De dood van zijn jongste zoon Tom, nu bijna twintig jaar geleden, heeft hem zwaar parten gespeeld. Zouden immens verdriet en frustratie een rol kunnen spelen bij de ontwikkeling van bepaalde aandoeningen? Zou ik nu ook deels de gevolgen ervaren van onverwerkt trauma?

Een mens ziet in gedachten veel passeren terwijl hij naar een blauw doek staart.

Dit jaar verschijnt de film *Clean*, geregisseerd door Koen Van Sande en geïnspireerd door *Broers waren we*. Ik wilde de film niet. Ik kon geen afstand doen van mijn verhaal, laat staan een wildvreemd productiehuis de creatieve vrijheid geven om er een eigen versie van te maken. In het begin van het proces hebben we geprobeerd om samen te werken. Maar het liep voor geen meter. Op een gegeven ogenblik heb ik er de stekker uitgetrokken. Productiehuis Cartouche kon fluiten naar mijn intellectuele rechten. Maar intellectuele rechten zijn voor interpretatie vatbaar. De film werd gemaakt, ook zonder mijn akkoord. Dus trok ik naar een gespecialiseerd

advocatenkantoor. We zullen dat varkentje hier even wassen. 'Mijnheer Muyshondt, u hebt een goed dossier en als we dit voor de rechtbank brengen, maakt u wel een kans. Maar het kan evengoed anders uitdraaien.' Procederen zou me een pak geld kosten en we hebben gekozen voor de dading. Daar ben ik nu heel tevreden over. Want ook al is de film niet de documentaire van mijn boek, elke scène raakt de juiste snaar. Een boek vertalen naar een filmscenario is een metier op zich. Toen ik de film zag, was ik terug bij Tom. Meer dan twintig jaar geleden. Alles was en is terug. Ik heb erbij zitten janken, hoe hard ik dat ook wilde voorkomen.

Na het overlijden van Tom heb ik samen met enkele vrienden een vzw opgericht om jongvolwassenen die verstrikt waren geraakt in problematisch drugsgebruik terug te connecteren met een gezond netwerk. Een verslaving doet dat verdampen tot er niks overschiet dan andere gebruikers en dealers. Door mensen via de klimsport met elkaar in contact te brengen, wilden we dat geruïneerde netwerk vervangen. In een klimzaal wordt niet gevraagd naar het verleden. Wat telt is die volgende route toppen en hoe je dat het best aanpakt. Achtergrond speelt geen enkele rol.

Naast die wekelijkse klimactiviteiten organiseerden we ook avontuurlijke dagtochten waarbij we mensen met een verslaving lieten samenwerken met mensen met stevige beperkingen, zoals blindheid of zware motorische stoornissen. De groep moest samen een stevig parcours afleggen. De verslaafde jonge vrouw moest de blinde over en onder de boomtakken van het ruwe terrein loodsen. Als de jongeman die al jaren aan coke hing het niet meer zag zitten, monterde de man met verlamming hem op. En dat werkte ongelooflijk

goed. Het kwam er eigenlijk op neer dat de mensen met een onomkeerbare aandoening de mensen met een verslaving, die nog wél een mooie toekomst konden uitbouwen, een geweten onder hun kont schopten.

Met mijn tweede boek, *Beleid op speed*, nam ik het internationale drugsbeleid grondig op de korrel. Dat boek heeft me drie disciplinaire onderzoeken opgeleverd, alle geïnitieerd vanuit de centrale diensten van de federale politie en justitie. Alsof een alternatieve mening hun job bedreigde. Het leverde me wat ongemak op. Meer niet. Ook ambtenaren hebben spreekrecht, al mogen die geen instellingen of personen aanvallen. Het spreekrecht is niet absoluut en dat begrijp ik ook. Dat is ook waarom ik me nooit meer heb uitgesproken tegen het Belgische drugsbeleid zodra ik korpschef werd van de politiezone Rupel. Een leidinggevende functie vloekt met een rol als activist. Ik heb een eed afgelegd en leef die plichtsbewust na. Ik heb dat trouwens altijd gedaan, ook voor mijn aanstelling tot korpschef. Dat ik daarmee serieus in conflict kwam met mezelf, omdat ik het welzijn van mijn broer te vaak ondergeschikt maakte aan mijn maatschappelijke voorbeeldrol, was destijds een pijnlijke consequentie van mijn keuzes, die tot op vandaag doorspeelt.

Over drugs heeft iedereen wel een mening. Het is een dankbaar thema voor beleidsmakers, politiemensen, journalisten, academici en professionele activisten. Velen hebben er een carrière op gebouwd. Maar als je als broer of moeder of zus of partner geconfronteerd wordt met problematisch drugsgebruik van een dierbare, sta je er helemaal alleen voor. Dan heb je bijzonder weinig aan al die experts en de ongevraagde opinies van je professionele entourage.

De laatste trend is dat sommige politici elkaar verdringen om te roeptoeteren dat het de gebruiker is die de schuld draagt van hun eigen compleet mislukte war on drugs. Politiek heeft drugs nodig. Het gaat helemaal niet om gezondheid of de bescherming van de jeugd. De war on drugs is simpelweg een populistisch vehikel waarmee gescoord kan worden.

Alle drugs zijn gevaarlijk, maar prohibitie maakt ze nog gevaarlijker. Zo eenvoudig is het. Ja, ook alcohol is een drug. En gewoon gebruik is schadelijk, niet enkel 'misbruik', zoals nu onder elk reclameblok wordt gezet, alsof enkele pinten geen kwaad kunnen. Hypocriete volksverlakkerij.

Vorige week nog was ik op de daklozenopvang georganiseerd door Free Clinic. Ik heb er ooit vrijwilligerswerk gedaan en ben van plan dat weer op te nemen eens dat ongewenste malheur hier gestabiliseerd is. Ik sprak er met een man met een onuitsprekbare naam. Een sukkelaar. Geen nagel om mee aan zijn gat te krabben. Leven van de straat en de gratis voedselbedeling. Niet echt het profiel van de georganiseerde crimineel die bakken poen schept en gaat overwinteren, en -zomeren, in Dubai. Hij had er net vier jaar bak op zitten. Vier jaar. Voor drugsgebruik en kleine eigendomsdelicten.

Een voormalig minister, die groot pleitbezorger was van de uitvoering van korte straffen, was een tijd geleden jarig. Tijdens dat feest, waarop elke gast in het wit moest opdagen, speelde hij luchtgitaar terwijl hij tegen de politiecombi urineerde die daar stond om zijn veiligheid te verzekeren. Hilariteit bij de gasten. Ik denk niet dat de in het wit geklede eminentie evenveel streken zou hebben wanneer hij op een plastic emmer in een cel van zes bij vier zijn gevoeg moest

doen, terwijl er een man of vijf op staat te kijken. Politiek is compromissen sluiten. Mocht het allemaal makkelijk zijn, het was al lang opgelost. Bij politici die hun mandaat wel ernstig nemen, merk ik veel nuance en diepgang. Toch wil ik oprecht opnieuw een lans breken om de repressieve retoriek ten aanzien van problematische gebruikers te verlaten en meer middelen te investeren in preventie en laagdrempelige hulpverlening. De maatschappij vaart er wel bij, en de getroffen mensen al zeker.

Ik heb destijds Han Zinzen gevraagd ons verhaal op te tekenen. Het is geschreven vanuit het standpunt van een verteller en het heeft twee hoofdpersonages. Mocht ik zelf de pen hebben vastgehouden, dan zou ik allicht te veel schroom hebben gehad om de zaken eerlijk te reconstrueren. Ik zou te veel vertrokken zijn vanuit het referentiekader waarin ik ben opgeleid. Het zou de werkelijkheid oneer hebben aangedaan. Het zou een sociaal wenselijk en politieconform boek geworden zijn, waar niemand op zit te wachten.

Ik heb Han verschillende keren willen corrigeren vanuit die verlamdende koudwatervrees. Hij heeft soms geluisterd, maar zeker niet altijd. En dat is goed. Ik had iemand nodig die de realiteit eerlijker kon weergeven. Dat was af en toe heel pijnlijk. Want ik was vaak de grote afwezige op momenten dat Tom me nodig had.

Aan de hand van geschriften van Tom zelf, een uitgebreid dagboek van mijn vader, verschillende documenten zoals huurcontracten, vonnissen van rechtbanken, arbeidscontracten, talrijke interviews met vrienden van toen, en bezoeken links en rechts, hebben we de levensweg van twee broers – zij

het niet altijd perfect chronologisch – gereconstrueerd. We hebben de pijnlijke details niet gemeden. Volgens ons is elke anekdote relevant. Alles is echt gebeurd, niets is verzonnen, al zijn er gebeurtenissen samengevoegd en werd het verhaal hier en daar bewerkt om het leesbaar te maken.

Ik wil met dit boek de waarheid eren. Want weet u, ik ben trots op mijn kleine broer. Ik keek op een bepaalde, voor sommigen wellicht onbegrijpelijke, manier op naar hem. Ik ben jaloers op hoe hij in het leven stond. Tom was niet alleen een junk en een crimineel. Hij was vooral een fijne kerel.

Peter Muyschondt

Post scriptum: Een dankwoord in een boek wordt zelden gelezen. Om die reden wil ik hier al het medisch, verplegend en verzorgend personeel van de diensten intensieve zorgen en neurologie van het Universitair Ziekenhuis Antwerpen bedanken. Zonder hen had ik dit voorwoord nooit deftig kunnen herwerken. Als je in zwaar water vertoeft, is een vriendelijk woord of een extra tas koffie goud waard.

Bijzondere dank gaat uit naar professor Van Schil, die me destijds bevrijd heeft van mijn vuistgroot thymoom en die me nu alweer voor (veel) meer behoed heeft door me dringend binnen te loodsen bij de dienst neurologie.

Dat zo'n wereldautoriteit dan nog eens de tijd neemt om mij af en toe te komen bezoeken, is onwaarschijnlijk motiverend om de koe van het herstel bij de horens te vatten.

Ook mijn echtgenote Fanny en mijn kinderen Ferre, Dré en Etta waren een geweldige steun. Heel veel dank!

Het einde van de pelgrimstocht

De Nederlandse voetbalclub Go Ahead Eagles kwam op 22 juli 2006 op bezoek bij Germinal Beerschot in het Olympische stadion op het Kiel. En het was al een verdomd warme dag. Het bier vloeide rijkelijk en naarmate de wedstrijd vorderde, steeg de spanning. Als pelotonscommandant had Peter de verantwoordelijkheid over de arrestatie-eenheden die zich in burger tussen de harde supporterskernen begeven en met doelgerichte technieken individuele relschoppers eruit halen en neutraliseren. De wedstrijd eindigde op 1-0 en als bij wonder bleef alles min of meer rustig. Maar enkele Nederlandse heethoofden vonden het nodig de nederlaag, ook al ging het om een vriendschappelijke wedstrijd, te gaan verzuipen in een café op de VIIde Olympiadelaan. De alcohol en de warmte deden hun werk naar behoren en de gemoeieren raakten danig verhit. Via de radio had Peter opdracht gekregen om de amokmakers uit het café te halen en hen te begeleiden naar hun autobus omdat er aanwijzingen waren dat de kleine schermutselingen op rellen zouden kunnen uitdraaien. Zeker als de Kielse Ratten lucht zouden krijgen van de onregelmatigheden op hun eigen territorium. Peter en zijn collega's hadden in de verste verte geen zin in rellen. Het was zondagavond en bloedheet. Het einde van het weekend moest in schoonheid genomen worden. Agenten in burger trokken naar het café, zochten enkele cruciale figuren uit en praatten erop in. Eens de supporters in de smiezen kregen dat er politiemannen onder hen waren, kalmeerden ze snel. Mak als lammetjes, met her en der een zwart schaap, verplaatsten ze zich naar de bus en vertrokken zonder gevechten of vernielingen terug naar Deventer.

Tegen een uur of elf vleide Peter zich moe, maar voldaan in de sofa met een flesje bier. De kinderen lagen al lang in bed. Fanny schurkte zich behaaglijk tegen hem aan en zo bespraken ze de wedervaren van de afgelopen twaalf uur. De drukte van de dag loste op in de zwoele zomerlucht en spieren en gedachten ontspanden zich. De hectiek van een alledaags huisgezin ruimde even plaats voor een alles omvattende rust. Even genieten nog, vooraleer de maandag en het daarbij horende doldraaiende circus zich weer aandienden.

De telefoon ging. Een lichte domper. Fanny stond recht. Peter had een hekel aan telefoons opnemen. Zeker op de weinige gelukzalige momenten die hij met zijn vrouw kon delen.

‘Hallo?’ Gehuil en gesnik.

‘Hallo? Jacqueline? Ben jij dat?’ Nog meer gehuil en gesnik. Jacqueline probeerde zich te beheersen, probeerde woorden te zoeken.

‘Hij... hij... hij is dood.’ Ze geraakte opnieuw verstrikt in de emoties, haar keel dichtgesnoerd. Fanny begreep er niets van.

‘Wie is er dood?’ Fanny wist dat Willy gezondheidsproblemen had. Iets met zijn hart. Maar daar werd nooit veel over gesproken. Toch niet luidop.

‘T... T... Tom is dood.’ Het werd even helemaal zwart voor Fanny’s ogen. Tom dood? Hoe kan dat nu? Tom zat al drie maanden in het afkickcentrum. Hij was nog nooit zo lang opgenomen geweest. Hij deed het goed, was gezond, deed veel aan sport. Peter was hem een week of twee geleden nog gaan bezoeken. In het kleine kantoortje, vooraan bij het onthaal. Een ongezellige ruimte, maar Tom zat er te blaken van gezondheid en liet trots zijn halters zien waarmee hij dagelijks oefende. Peter herkende de halters maar al te goed. ‘Die zijn van mij!’ had hij gezegd, waarop Tom har-

telijk moest lachen en het daarmee expliciet toegaf. Hij was opnieuw even breed als Peter geworden.

Tom was op de goede weg en de hoop dat hij het deze keer zou halen was nog nooit zo groot geweest. Hoe kon hij dan dood zijn? Fanny bracht de telefoon naar Peter. Ze kon het zelf niet zeggen. Wou het zelf niet zeggen.

‘Het is je moeder,’ fluisterde ze bijna onhoorbaar. Peter was zich van geen kwaad bewust, maar voelde de onheils spelende geladenheid.

‘Moeder?’ Door het helse verdriet heen en met horten en stoten vertelde Jacqueline hem het nieuws. Peter hing aanvankelijk als politieman aan de telefoon, niet beseffend of aanvaardend dat zijn broer er niet meer was. Hoe, wat, waar, wanneer? Feiten. Hij moest de feiten kennen. Die waren belangrijker dan om het even wat. Wat kon je in godsnaam doen zonder de feiten?

‘De politie is daarnet langs geweest,’ snikte Jacqueline. “Uw zoon is gestorven in Bergen-Op-Zoom,” zeiden ze.’

Peter kon geen woord uitbrengen, stamelde enkele onsamenvangende lettergrepen. Fanny kwam zwijgend naast hem zitten. Een traan biggelde over zijn wang. En nog een. Hoe meer het besef tot hem doordrong, hoe harder hij begon te huilen. Het verdriet kroop samen met een torenhoog schuldgevoel als een wurgslang over zijn rug naar omhoog en kronkelde zich rond zijn brede nek om die vastberaden dicht te knijpen. Waarom wist hij niets? Waarom was hij niet bij Tom? Waarom heeft hij Tom niet tegengehouden?

Tom die al meer dan vijftien jaar verslaafd was aan tal van middelen, maar vooral aan heroïne, en zijn makkers Erdjan, ook een smackjunk, en Herman, een alcoholverslaafde die in de roes even goed bevriend was met cocaïne, hadden na drie